

управлінських рішень, комплексу цільових, функціональних і забезпечуючих підсистем, склад яких носить певною мірою типовий характер. Запропоновано схему механізму реалізації регіональної промислової політики, що складається з трьох суб'єктних блоків: власне регіональні органи державного управління, суб'єкти господарювання у промисловості, суб'єкти економічної інфраструктури.

Використані джерела інформації:

1. Амоша О.І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення/ О.І. Амоша// Економіст. – 2009. – №6. – С. 28 – 32.
2. Безверхнюк Т. М. Державне управління на регіональному рівні та державне регулювання регіонального розвитку: [змістовне наповнення й ресурсне забезпечення]/ Т.М. Безверхнюк// Теорія та практика державного управління. – 2006. – Вип. 3. – С. 146 – 153.
3. Беленький П.Ю. Регіональна політика збалансованого соціально–економічного розвитку/ П.Ю. Беленький, О.О. Другов// Регіональна економіка. – 2005. – №1. – С. 96 – 106.
4. Борщевський В.В. Регіональна політика на сучасному етапі: [напрями і пріоритети вдосконалення]/ В.В. Борщевський, Н.А. Мікула// Регіональна економіка. – 2006. – №1. – С. 262.
5. Братута О.Г. Загальна характеристика та оцінка нормативно–законодавчої бази системи регулювання регіонального розвитку в Україні/ О.Г. Братута// Регіональна економіка. – 2005. – №1. – С. 7 – 13.
6. Варналій З.С. Актуальні проблеми зміцнення потенціалу регіонів України/ З.С. Варналій// Банківська справа. – 2011. – №2. – С. 71 – 84.
7. Герасимчук Н.А. Тенденции развития промышленности Украины на современном этапе/ Н.А. Герасимчук// Экономика Украины. – 2002. – № 3. – С. 24 – 28.
8. Государственный сектор промышленности в системе экономического регулирования: монография/ [Н.Г. Чумаченко, Л.Г. Червова, Л.М. Кузьменко и др.]; под ред. Н.Г. Чумаченко. – Донецк: Ин-т экономики промышленности: НАН Украины, 2003. – 330 с.

Рецензент: Дацій О.І., д.е.н., професор.

УДК 35

Науменко Р.А.,

к.п.н., с.н.с., начальник відділу державного управління та аналізу державної політики ІПДУМС НАДУ при Президентіві України

ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ РЕЗЕРВУ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

У статті розкрито стан підготовки нової генерації молодих науковців у процесі їх включення у науково-дослідницьку та пошукову діяльність Малої академії наук України.

В статтє раскрыто состояние подготовки новой генерации молодых ученых в процессе их включения в научно-исследовательскую и поисковую деятельность Малой академии наук Украины.

In the article the state of education of a new generation of young scientists in the process of their inclusion in the research and search activities Junior Academy of Sciences of Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасних умовах реформування та модернізації освіти, її адаптації до європейського освітнього співтовариства, однією з пріоритетних форм позашкільної освіти є Мала академія наук України, яка виконує державне замовлення на пошук, підтримку, розвиток обдарованої молоді та підготовку нової генерації молодих науковців. У якості важливого фактора формування інтелектуального потенціалу держави виступають представники особливої соціальної групи – учнівська молодь.

У своєму посланні до Українського народу Президент Віктор Янукович наголосив, що в умовах зростаючої міжнародної конкуренції шанс на успіх отримують лише ті держави, які здатні забезпечити ефективну реалізацію людського потенціалу. Турбота про обдаровану і талановиту молодь, створення сприятливих умов для реалізації творчого, інтелектуального, духовного та фізичного потенціалу стали сьогодні питаннями державної ваги. Адже молодь – це той потужний резерв країни, який буде визначати шляхи розвитку науки, техніки, економіки, мистецтва, дбати про підвищення її конкурентоспроможності. Особливої актуальності набувають питання, пов'язані з формуванням наукової еліти, що потребує вироблення нових концептуальних підходів до реформування позашкільної освіти, зокрема мережі Малої академії наук України, яка відповідно до п. 4 Постанови КМУ України «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад» від 6 травня 2001 р. № 433 [1] віднесена до переліку позашкільних навчальних закладів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми та на які спирається автор. У ряді психолого-педагогічних досліджень вітчизняних вчених (І.Бех, Г.Костюк, С.Максименко) та російських вчених (В.Сластьонін, Л.Кондрашов, Н.Кузьміна) підготовка наукової зміни розглядається з позицій компетентнісного підходу, який виявляється у здатності особистості до певного виду діяльності – інтелектуальної, творчої, лідерської і пов'язаний з проблемами мотивації до навчання, життєвої компетентності та самовизначення. Дослідженню проблеми роботи з інтелектуально обдарованими дітьми, здатними до наукової діяльності присвячені праці В. Алфімова [2], О. Заболотного [3], О.Микитюк [4], Н.Поліхун [5]. Вивченню проблеми підготовки наукової зміни учнівської молоді у процесі включення у науково-дослідницьку діяльність Малої академії наук України присвятили свої роботи В.Вербицький [6].; Л. Ковбасенко [7], О.Лісовий [8], Л. Тихенко [9] та ін.

Невирішені раніше частини загальної проблеми, яким присвячується стаття. Підготовка нової генерації молодих науковців є актуальною науково-

практичною проблемою освітньої та молодіжної політики держави. Однак, у роботах вітчизняних вчених зазначена проблема з позицій потенційних можливостей системи позашкільної освіти комплексно не вивчалась і потребує глибокого вивчення, осмислення та узагальнення.

Мета статті – визначити роль і місце системи позашкільної освіти України у формуванні інтелектуального потенціалу держави.

Виклад основного матеріалу. Актуальна проблема державного рівня, за словами директора Національного центру “Мала академія наук України” Оксена Лісового – це відтік кваліфікованих вчених, який супроводжується віковим відходом науковців високих технологій, які пройшли ще радянську школу, та зниження ефективності наукових досліджень. Є загроза розриву наступності поколінь: старші вчені вже не мають кому передавати свої навички та підходи. Все це призводить до втрати інтелектуальної і технологічної незалежності України, втрати обороноздатності, негативних наслідків у сферах економіки, національної безпеки тощо [10].

Слід зазначити, що в останнє десятиріччя в Україні вже сформовано розуміння важливості проблеми підтримки талановитої та обдарованої молоді як національної. про що свідчить зацікавленість органів влади різних рівнів, вчених та широких кіл громадськості у діяльності творчих об’єднань, малих академій наук на базі загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів. На часі створення системи пошуку, розвитку та підтримки обдарованих дітей і молоді. Нова генерація молодих науковців стане надійним поповненням когорти вітчизняних науковців та Президентського кадрового резерву “Нова еліта нації” – управлінців, менеджерів нової формації, які сміливо та виважено реагуватимуть на виклики часу [11].

За роки незалежності ми чи не вперше бачимо приклад вольового рішення влади стосовно розвитку позашкільної освіти. Слід зазначити, що основні поштовхи до її розвитку, зокрема такої складової позашкільної освіти як Національний центр “Мала академія наук України”, було отримано за керування Віктора Януковича. Створення закладу відбулося у період діяльності його як Прем’єр-міністра, а надання відповідним указом статусу національного та виділення окремого рядка у держбюджеті здійснено ним вже у якості Президента.

Зважаючи на загальдержавну значущість системи позашкільної освіти у підготовці нової генерації молодих науковців України, підвищена увага Президента та уряду України до розвитку творчої обдарованості підкріплена практичними діями. Так, Указом Президента України “Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді” № 927/2010 від 30 вересня 2010 року надано підтримку Президента України Всеукраїнському конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук України. Зокрема, на виконання вищезазначеного указу переможцям Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт членів МАН у якості морального стимулювання та матеріального заохочення

засновано премії: Президента України, ім. Т.Г.Шевченка, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України (табл.1).

Таблиця 1.

№ п/п	Кому надаються премії	Назва премії	Сума грн./міс	Всього стипендій
1.	Переможцям Всеукраїнських олімпіад і переможцям Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт членів МАН	Президента України	1000	270
2.	Переможцям Міжнародних олімпіад	Президента України	1000	По числу переможців
3.	Переможцям IV етапу олімпіад з української мови і літератури	Президента України ім. Т.Г.Шевченка	1000	10
4.	Переможцям олімпіад з української мови і літератури (по одному переможцю з кожного регіону)	Кабінету Міністрів України	850	27
5.	Для студентів, аспірантів ВУЗів іменні:	Президента України Кабінету Міністрів України Верховної Ради України	850-1000 850 532-638,4	392 100 374
6.	Для дітей-сиріт	Верховної Ради України	399-478	66

На сучасному етапі свого розвитку МАН України у системі позашкільної освіти виконує роль альтернативного інтелектуального середовища розвитку дітей та молоді. Мала академія наук України, як загальноукраїнська структура в системі позашкільної освіти, має достатньо організаційних можливостей, щоб підготувати юних дослідників до подальшої наукової діяльності, передавши їм цінні традиції української науки. Діяльність Малої академії наук України регулюється такими законодавчими та нормативними актами, які регламентують розвиток позашкільної освіти: Конституція України; Міжнародна хартія прав людини; Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті; Державна національна програма Освіта (Україна XXI століття); Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини на період до 2016 року; Державна цільова соціальна програма розвитку позашкільної освіти до 2014 року; Указ Президента України № 927/2010 від 30 вересня 2010 року “Про заходи щодо розвитку системи виявлення та підтримки обдарованих і талановитих дітей та молоді”; Закони України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про

позашкільну освіту”; Концепція позашкільної освіти та виховання; Концепція виховання в національній системі освіти України та ін.

Мала академія наук України, виконуючи основну свою місію – формування майбутньої наукової еліти, – працює у переважній більшості областей України, веде пошук і відбір талановитих дітей, займається підготовкою їх до творчої наукової- дослідницької, діяльності.

Для цього створена мережа територіальних представництв, які є в обласних центрах і майже у кожному з районних центрів. Робота ведеться за 40 науковими напрямками, об'єднаним в шість наукових відділень. Найпопулярніші серед них філологія, українська та іноземні мови, мистецтвознавство, обчислювальна техніка та програмування.

Відповідно до п. 6. ст. 12 Закону України “Про позашкільну освіту” [12]. навчання в системі Малої академії наук класифікується на зразок творчих об'єднань позашкільних навчальних закладів за трьома рівнями: початковим, основним та вищим. До навчання як правило залучаються в основному старшокласники й триває воно в середньому три роки. На першому році навчання (I початковий рівень) слухачів Малої академії наук намагаються правильно зорієнтувати в галузях знань та діагностувати їх здібності, обдарування, особливі таланти. За результатами навчання на I рівні учням присвоюється звання кандидата у дійсні члени МАН України з врученням посвідчення.

Другий рік навчання (II основний рівень) присвячується вибору напрямку і теми роботи та накопиченню базових знань. Особливістю цього етапу є те, що йде не просто накопичення інформації, а відбувається поступовий процес постановки проблеми, створення ситуації, коли алгоритм невідомий, побудова моделей пошуку рішення на основі створення інформаційно-пізнавальної суперечності між теоретично можливим способом вирішення проблеми і неможливістю застосувати його практично, з метою організації самостійної роботи слухачів щодо засвоєння інформації за допомогою проблемно-пізнавальних задач. Основний етап навчання учнів-кандидатів у члени МАН України передбачає розвиток мережі наукових секцій, наукових товариств. Метою цих об'єднань є поглиблене вивчення базових навчальних дисциплін, визначення разом з науковими керівниками теми наукового дослідження, обсягу і терміну написання науково-дослідницької роботи. На цьому рівні учні-кандидати у дійсні члени МАН України працюють безпосередньо з науковими керівниками, що мають стимулювати їх активну дослідницьку та інтелектуальну діяльність, виховувати впевненість у своїх можливостях, у незалежності своїх поглядів, закріплюють вміння самостійно та критично мислити, бачити і формулювати проблему, бути здатними генерувати нові ідеї, працювати з інформацією, збирати і аналізувати потрібні факти, висувати гіпотезу. За умов опанування зазначених вимог та активної участі учнів у конкурсах, конференціях, майстер-класах тощо вони отримують направлення до навчання у наукових секціях, наукових товариствах та творчих об'єднаннях III рівня навчання, а також подання до Президії

територіального відділення МАН України про присвоєння їм звань дійсних членів МАН України.

Вищий (III) рівень - постановка навичок майбутнього вченого та підготовка наукової роботи до захисту. Учні-дійсні члени МАН України поглиблюють свої знання з базової дисципліни, доопрацьовують науково-дослідницьку роботу як результат тривалого наукового дослідження, отримують рецензії наукових співробітників базових вищих навчальних закладів, академічних установ. Для кожного дійсного члена МАН України забезпечується можливість проведення пошуково-дослідницької роботи у певних базових закладах, підприємствах, організаціях, лабораторіях, кафедрах, бібліотеках, архівах. На вищому рівні дійсні члени МАН України вивчають техніку публічної доповіді, з ними працюють психологи, готують з риторики для грамотної побудови доповіді.

На цьому рівні управліннями освіти обласних, міських та районних адміністрацій створюються умови для апробації і перевірки результатів наукового дослідження на практиці та підведення його підсумків. Учні-дійсні члени МАН України беруть активну участь у Всеукраїнських і Міжнародних конференціях, конкурсах науково-дослідницьких робіт. Вищий рівень завершується Всеукраїнським конкурсом науково-дослідницьких робіт членів МАН, який теж проходить у три етапи: районний, обласний, і завершальний – у Києві. Варто зазначити, що деякі ерудити вже на другий рік виходять зі своїми роботами на всеукраїнські конкурси.

Створення системи проведення Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – це сучасна багатоступенева технологія пошуку, розвитку і підтримки талановитих і обдарованих учнів.

Кінцевим результатом навчання має бути визначення найталановитіших дійсних членів МАН України та направлення їх у студентські наукові товариства базових вищих навчальних закладів.

Навчально-виховна діяльність у наукових секціях, наукових товариствах учнів вимагає від учасників навчально-виховного процесу розуміння важливості і необхідності цієї роботи, її соціального і державного значення.

Пріоритетом діяльності місцевих і центральних органів виконавчої влади, педагогічних колективів навчальних закладів різних типів має стати запровадження різних форм і методів стимулювання творчої, науково-дослідницької роботи учнів. Ця робота обумовлюється піднесенням національного характеру освіти, гуманізацією освітнього процесу, втіленням у життя національної ідеї, наближенням національної освіти до європейських стандартів, необхідністю підготовки компетентних, кваліфікованих, конкурентно-спроможних спеціалістів, талановитих науковців, мобільних в освоєнні новітніх технологій науки та впровадженні їх у життя.

Основні проблеми підвищення якості науково-дослідницької роботи, які потребують вирішення на рівні держави:

- на сьогоднішній день існує необхідність розробки й обґрунтування концептуальних засад діяльності та розвитку МАН як *багаторівневої, цілісної, освітньо-виховної системи*.

- потребує уваги й узгодження організаційно-функціональна структура МАН України, зокрема *визначення статусу* наукової секції, наукового товариства учнів як *ключових ланок* для організації навчально-виховного процесу та підвищення якості пошукової, експериментальної, дослідницької діяльності.

- важливим завданням є також підготовка компетентних фахівців і наукових кадрів для роботи з юними дослідниками. Тому одним із напрямів удосконалення кадрової роботи є розробка концепції підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних та керівних кадрів у системі позашкільної освіти

Існує ряд й внутрішніх проблем, подолання яких суттєво сприятиме підвищенню науково-дослідницької роботи дітей та молоді. Серед них наступні:

- проблема плагіату та несамостійним написанням науково-дослідницьких робіт учнів на всіх етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту. У цьому зв'язку стоїть питання удосконалення діяльності Всеукраїнської координаційної науково-методичної Ради МАН України. Необхідно науково обґрунтувати нормативи щодо підготовки “наукового реферату”, “науково-дослідницької роботи”, “навчально-дослідницької роботи”, “творчо-дослідницької роботи”;

- проблема необхідності експертно-аналітичної роботи науково-дослідницької діяльності учнів-вихованців МАН України для підвищення якості їх наукових праць;

- проблема підвищення якості освітніх послуг які надає МАН України у сільській місцевості, їх нормативно-правового, наукового-методичного, матеріально-технічного забезпечення та державної підтримки.

З метою розв'язання вищезазначених проблем колективом науковців розроблено проект “Концептуальні засади діяльності та розвитку Малої академії наук України”, який містить стратегічні завдання становлення МАН України як освітньої системи, що передбачають подальший розвиток мережі наукових товариств учнів та розроблення шляхів їх консолідації з студентськими науковими товариствами.

Проект спрямований на розвиток єдиної загальнонаціональної системи відбору та державної підтримки обдарованих дітей і молоді, виховання майбутньої нової генерації молодих науковців. Це суттєво вплине на упорядкування нормативно-правового забезпечення та підвищення якості і результативності науково-дослідницької роботи, впровадження процесів безперервності, наступності, інтеграції в навчання і виховання талановитої та обдарованої учнівської і студентської молоді.

На цьому шляху основним управлінським завданням у діяльності наукових товариств учнів та студентських наукових товариств має стати:

- розроблення механізмів проведення моніторингу діяльності навчальних закладів різних типів-базових у територіальних відділеннях МАН України з питань об'єднання зусиль наукових товариств учнів та студентськими науковими товариствами;

- впровадження технологій оптимізації діяльності та ефективного розвитку мережі наукових товариств учнів та студентських наукових товариств;

- створення системи заходів соціальної підтримки, морального і матеріального заохочення обдарованих учнів та студентів, а також їх наставників з боку органів виконавчої влади, місцевих органів самоврядування, навчальних закладів й установ, різних організацій і бізнес-структур, меценатів.

Виходячи із вищезазначеного, реалізація цих завдань має передбачати на державному рівні розробку нових положень про спільну діяльність наукових товариств учнів із студентськими науковими товариствами; розвиток очно-заочних форм їх діяльності, особливо в сільській місцевості; впровадження системи сучасних, інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж дистанційного навчання; залучення учнів і студентів до роботи наукових шкіл вищих навчальних закладів.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Подальші дослідження означеної проблематики потребують глибокого теоретичного аналізу формування основ наукового потенціалу держави, процедур оцінювання діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо виконання законодавства України про освіту стосовно створення оптимальних умов для виявлення, відбору, підтримки і самореалізації талановитої молоді з метою підготовки нової генерації молодих науковців та формування інтелектуального потенціалу нації.

Використані джерела інформації:

1. Постанови КМУ України «Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад» від 6 травня 2001 р. № 433 [<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>]
2. *Алфімова В.Н.* Развиваем умственные и творческие способности старшеклассников / *В. Н. Алфімов* // Обдарована дитина. – 2003. – № 5. – С. 30-41.
3. *Заболотний О.В.* Як знаходити знання. Організація науково-пошукової дослідницької діяльності учнівської молоді / *О.В.Заболотний* // Українська мова й література в школах, ліцеях, гімназіях, колегіумах. – 2003. – № 2. – С. 94 -106.
4. Наукові дослідження школярів: навч.-метод. посіб. [для вчителів загальноосвіт. шк., студ.] / *О.М Микитюк, В.О. Соловійов, С.О. Васильєва.* – Х. : Скорпіон, ХДПУ ім. Г. Сковороди. – 2003. – 77 с. - Бібліогр.: с. 77-78.
5. *Поліхун Н.І.* Як стати дослідником : навч.-метод. посіб. для учнів / *Н.І Поліхун* ; відп. за вип. *О.Лісовий*: – 2-ге вид. доповн. – К.: ТОВ «Праймдрук», 2012. – 224 с.
6. *Вербицький В.В.* Формування практичного розуму цілеспрямованого учня (з досвіду сталого розвитку позашкільної еколого-натуралістичної освіти: монографія / *В.В.Вербицький.* – К.: Деміур, 2003. – 230 с.
7. *Ковбасенко Л. І.* Методика виховної роботи в Малій академії наук України : метод.посіб. / *Л. І.Ковбасенко.* – Вид 2-ге, випр. й допов. – К. : Інформ. системи, 2008. – 213 с.

8. *Лісовий О.В.* Всеукраїнські літні профільні школи Малої академії наук України в соціокультурній само ідентифікації особистості учня / Зб. мат. семін.-практ. керівників та методистів літніх профільних шкіл «Теорія і практика обдарованих учнів у літній період» (5-8 черв. 2012 р.) // [Упор. С.О.Лихота, О.В.Лісовий] : К. : Тов «Праймдрук», 2012. – 148 с.
9. *Тихенко Л.В.* Розвиток творчих здібностей учнівської молоді в освітньо-виховній системі Малої академії наук України : навч.-метод. посіб. / Л.В. Тихенко, Л.В. Ніколаєнко. – Суми : ВТД «Універсальна книга», 2007. – 120 с.
10. *О.Лісовий.* Наше завдання – виховувати Едісонів: інтерв'ю О.В.Лісового. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedpresa.com/blog/oksen-lisovuj-nashe-zavdannya-vyhovuvaty-edisoniv.html>.
11. Указ Президента України "Про Президентський кадровий резерв "Нова еліта нації" / . – Офіційне видання: Урядовий кур'єр від 13.04.2012 № 68.
12. Закон України "Про позашкільну освіту" // Офіційне видання : Офіційний вісник України від 04.08.2000 2000 р., № 29, стор. 3, стаття 1190, код акту 16298/2000.

Рецензент: Бакуменко В.Д., д.держ.упр., професор.

УДК 351:002

Піддубна Л.П.,

к.е.н., доцент,
завідувач кафедри управління
документно-інформаційними комунікаціями
Академії муніципального управління

НАУКОВО-МЕТОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЗАГАЛЬНОЇ КЛАСИФІКАЦІЇ ДОКУМЕНТІВ

Стаття присвячена загальній класифікації документів. Підґрунтям для даної класифікації є набуття об'єктом, який використовується для фіксації інформації та передачі її у просторі та часі, «статусу документа».

Статья посвящена общей классификации документов. Основой для этой классификации стало получение объектом, который используется для фиксации информации и передачи ее в пространстве и времени, «статуса документа».

Article is dedicated to general classification of documents. Obtaining by the object, which is used for the fixation of information and of its transfer in the space and time, "status of document", became basis for this classification.

Стикаючись щоденно з великою кількістю різних документів, які супроводжують людину від першого до останнього дня її життя, людина приходить до розуміння щодо важливості цього елемента в її життєдіяльності. Документ є одним з найважливіших засобів функціонування, управління, самоорганізації й самопізнання людської спільноти. У суспільстві постійно створюється та знаходиться в обігу значна кількість найрізноманітніших документів. За даними дослідників щорічно у світі створюється понад 7,5 млрд. найменувань документів, у яких викладено до 285 терабайтів одиниць інформації [1, с.7].